

Харківський національний
університет
імені В. Н. Каразіна

Національний юридичний
університет
імені Ярослава Мудрого

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

(схеми)

За редакцією
доц. I. M. Бондаренко та проф. T. Є. Кагановської

Харків
«Право»
2022

Колектив авторів:

Бондаренко І. М. – глава 6; Брояков С. В. – глава 16; Головашевич О. О. – глава 4
(у співавт. з Дуравкіним П. М.); глава 14 (у співавт. з Россіхіною Г. В. та Шульгою Т. М.);
Дуравкін П. М. – глави 8, 13; глава 4 (у співавт. з Головашевичем О. О.); глава 7 (у співавт.
з Лукашевим О. А.); глава 9 (у співавт. з Россіхіною Г. В.); Кагановська Т. Є. – глава 1
(у співавт. з Кучерявенком М. П.); Котенко А. М. – глава 15; Криницький І. Є. – глава 2
(у співавт. з Кучерявенком М. П.); глава 3 (у співавт. з Кучерявенком М. П. та Товкун Л. В.);
Кучерявенко М. П. – глава 1 (у співавт. з Кагановською Т. Є.); глава 2 (у співавт. з
Криницьким І. Є.); глава 3 (у співавт. з Товкун Л. В. та Криницьким І. Є.); глава 12
(у співавт. з Шаренком М. С.); Лукашев О. А. – глава 7 (у співавт. з Дуравкіним П. М.);
Перепелиця М. О. – глави 10, 11; Россіхіна Г. В. – глава 9 (у співавт. з Дуравкіним П. М.);
глава 14 (у співавт. з Головашевичем О. О. та Шульгою Т. М.); Товкун Л. В. – глава 3
(у співавт. з Криницьким І. Є. та Кучерявенком М. П.); Шаренко М. С. – глава 5; глава 12
(у співавт. з Кучерявенком М. П.); Шульга Т. М. – глава 14 (у співавт. з Головашевичем О. О.
та Россіхіною Г. В.)

Рецензенти:

О. П. Орлюк – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії
правових наук України, директор Навчально-наукового інституту права Київського
національного університету імені Тараса Шевченка

Л. А. Савченко – доктор юридичних наук, професор, виконуючий обов'язки керівника
інституту законодавства Верховної Ради України, заслужений діяч науки і техніки України

Рекомендовано до друку вченими радами:

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 10 від 27 червня 2022 р.)

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 12 від 22 червня 2022 р.)

Фінансове право (схеми) / за ред. І. М. Бондаренко та Т. Є. Кагановської ;
Ф59 Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. –
Харків : Право, 2022. – 276 с.

ISBN 978-966-998-418-0

У виданні розкрито зміст основних фінансово-правових понять із застосуван-
ням графічного представлення інформації. Схеми з фінансового права можуть
ефективно використовуватися під час підготовки до практичних занять, а також у
якості опорного тексту під час засвоєння лекційного матеріалу.

Для студентів, аспірантів і викладачів юридичних і економічних закладів вищої
освіти, працівників фінансових органів і всіх тих, хто цікавиться проблемами фі-
нансового права.

УДК 342.9(075)

ISBN 978-966-998-418-0

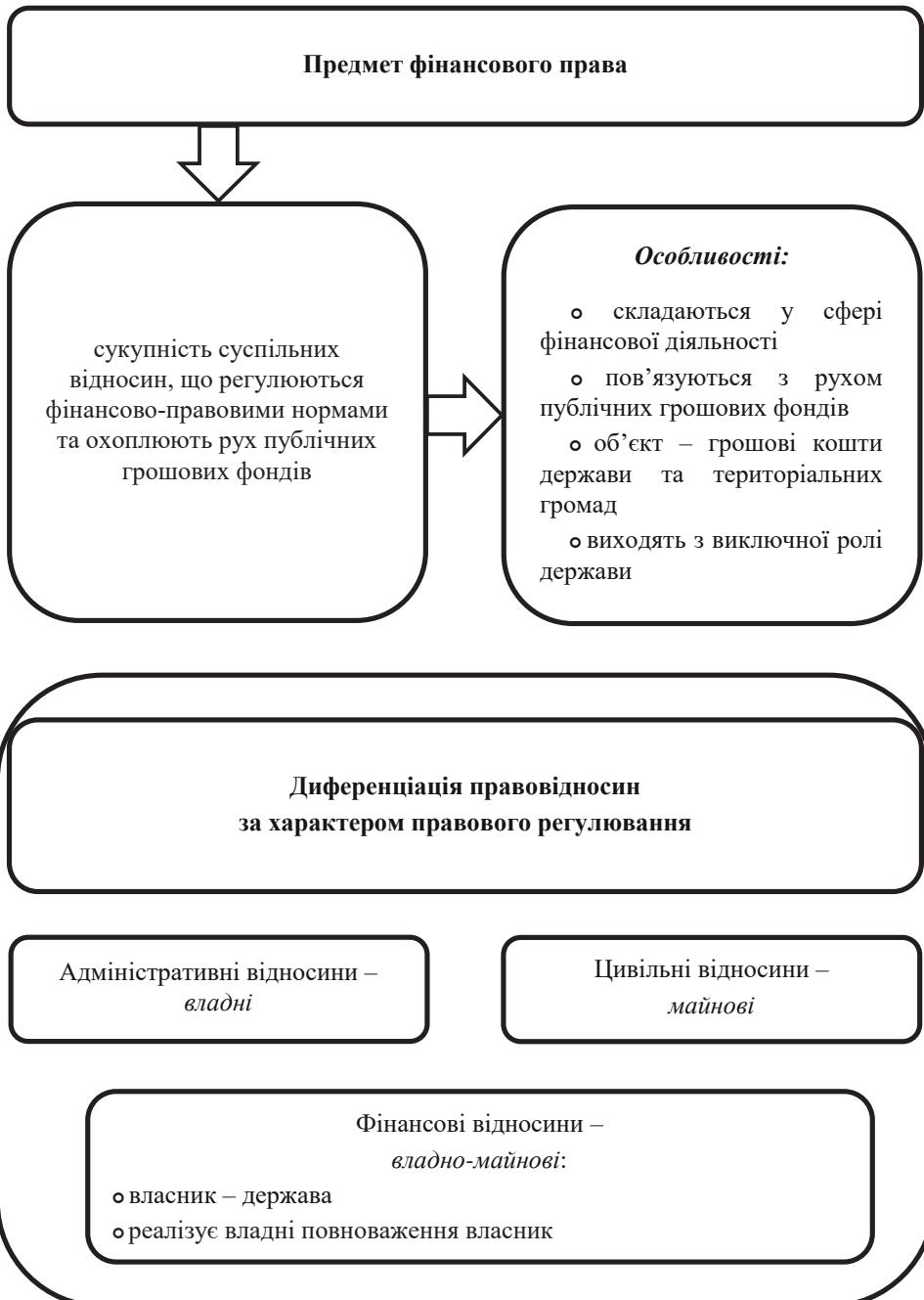
© Бондаренко І. М., Головашевич О. О.,
Дуравкін П. М. та ін., 2022

© Видавництво «Право», 2022

ЗМІСТ

Тема 1. Фінансове право як галузь права.....	4
Тема 2. Грошовий обіг. Платіжні системи	14
Тема 3. Правове регулювання обігу валютних цінностей.....	26
Тема 4. Фінансово правове регулювання обігу віртуальних активів	35
Тема 5. Контроль у сфері грошового обігу.....	41
Тема 6. Поняття бюджету та його структура. Бюджетна система	47
Тема 7. Міжбюджетні відносини	66
Тема 8. Бюджетний процес	71
Тема 9. Стадії бюджетного процесу	76
Тема 10. Державний (місцевий) кредит (запозичення) та борг	102
Тема 11. Контроль та аудит у бюджетному процесі. Відповідальність за порушення бюджетного законодавства.....	115
Тема 12. Поняття податку. Податкова система України. Податковий механізм.....	134
Тема 13. Податковий обов'язок та його елементи	149
Тема 14. Загальнодержавні податки і збори	160
Тема 15. Місцеві податки і збори	222
Тема 16. Податковий контроль та відповідальність.....	251

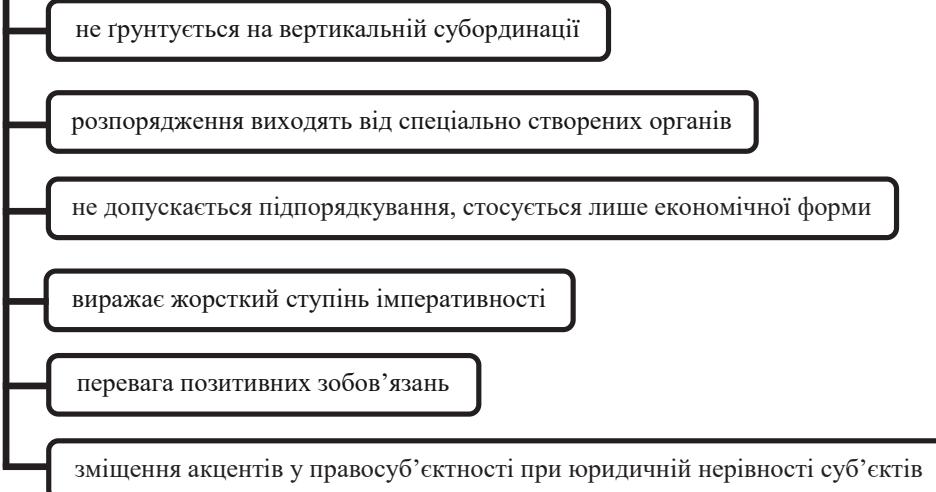
Тема 1. Фінансове право як галузь права

Метод фінансового права

Особливості фінансово-правового методу

Фінансові правовідносини – форма вираження та закріплення економічних відносин, які мають існувати виключно у правовій формі

Ознаки фінансових правовідносин

Загальні:

- виникають на основі фінансово-правових норм
- характеризуються наявністю у сторін прав та обов'язків
- підстава – юридичний факт

Особливі:

- юридична форма економічних відносин
- підстава – фінансова діяльність
- грошово-майнова природа
- одна із сторін – держава або територіальна громада, немає рівності
- розвиваються на підставі закону

Фінансова правосуб'ектність

Складові фінансової правосуб'ектності

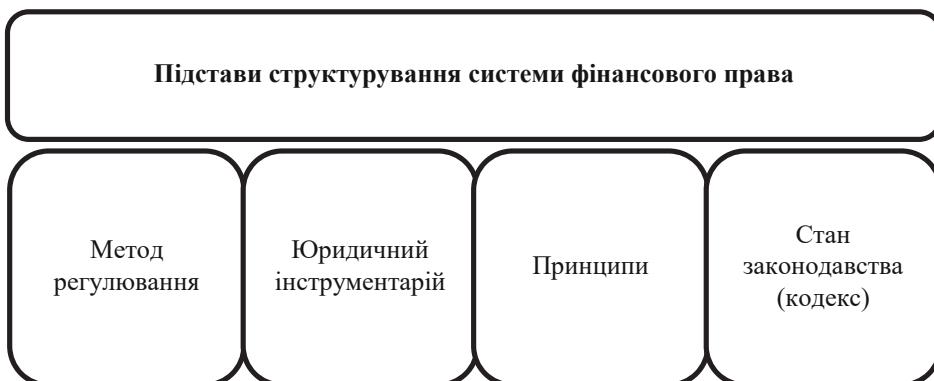
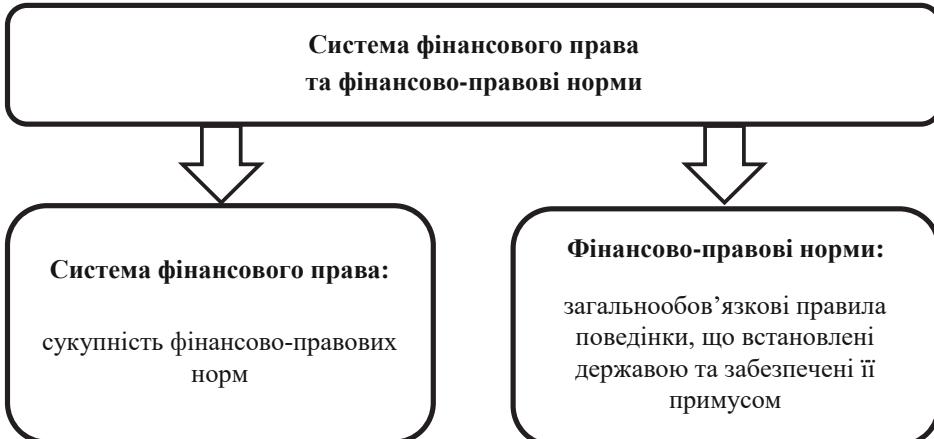
Фінансова правоздатність

Фінансова дієздатність

Фінансова деліктоздатність

Класифікація фінансових правовідносин

Комплексність відносин, але не норм

Фінансово-правові норми

Загальні риси:

- правила поведінки
- владний припис
- мають регулятивний характер
- формально визначені
- загальнообов'язкові

Особливі риси:

- сфера застосування (публічні грошові фонди)
- суб'єктний склад (владна-зобов'язана сторона)
- поєднання матеріального та процесуального змісту
- особливості структури (санкція)

Фінансово-правові норми

Структура фінансово-правової норми:

Гіпотеза – умови, за яких діє норма

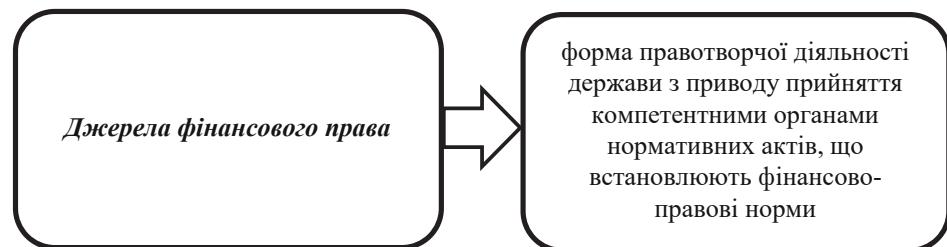
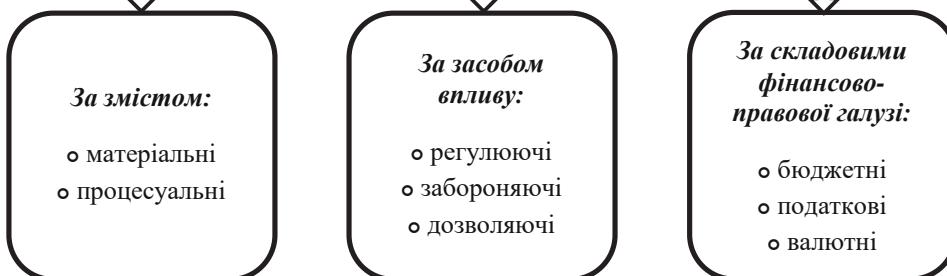
Диспозиція – вказує, якою повинна бути поведінка учасників відносин

Санкція – наслідки неналежного виконання фінансово-правової норми

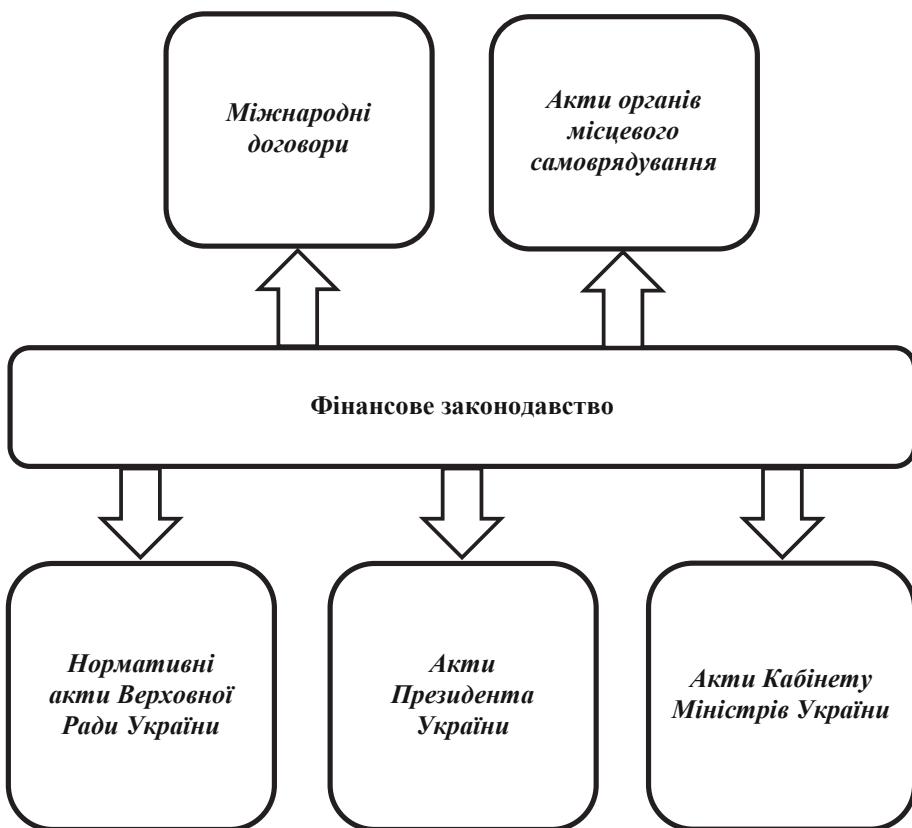
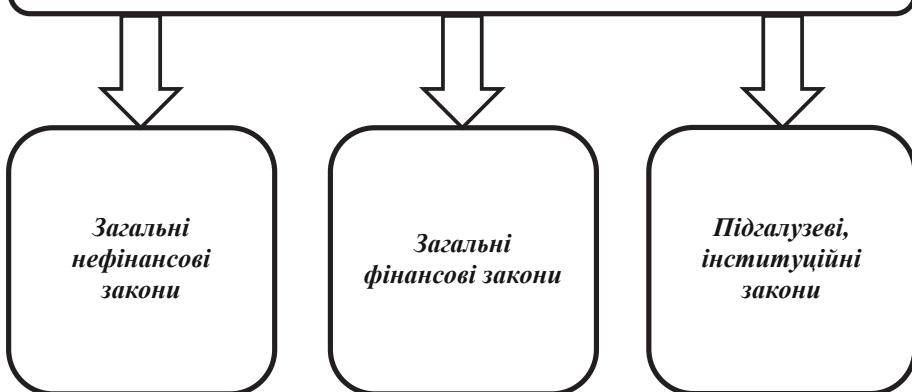
Особливості санкції фінансово-правової норми:

- здебільшого мають грошовий характер
- поєднують правовідновлювальні та карні елементи
- поширяються на всіх учасників відносин
- відбивають безпосередній зв'язок з фінансово-правовою відповідальністю

Класифікація фінансово-правових норм

Фінансові закони – сукупність законів, що регулюють публічну фінансову діяльність

Для нотаток

Для нотаток

Тема 2. Грошовий обіг. Платіжні системи

Об'єкт фінансово-правового регулювання

Найменування
гривні як грошової
одиниці України

- Відповідно до ч. 1 ст. 99 Конституції України грошовою одиницею України є гривня.
- Відповідно до ч. 1 ст. 32 ЗУ «Про Національний банк України» грошовою одиницею України є гривня, що дорівнює 100 копійкам.

Режим грошової
одиниці України

- Відповідно до п. 3.3 ст. 3 ЗУ «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» гривня як грошова одиниця України є єдиним законним платіжним засобом в Україні, приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України для проведення переказів та розрахунків.

Види грошових
знаків

- Відповідно до ч. 2 ст. 34 ЗУ «Про Національний банк України» готівка знаходиться в обігу у вигляді грошових знаків – банкнот (паперових) і монет (металевих).

Масштаб цін

- Відповідно до ч. 3 ст. 32 ЗУ «Про Національний банк України» офіційне співвідношення між гривнею та золотом або іншими дорогоцінними металами не встановлюється.